

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

Харківський національний університет внутрішніх справ

Кафедра вогневої підготовки, факультет №3

МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

**з навчальної дисципліни «ВОГНЕВА ПІДГОТОВКА»
обов'язкових компонент освітніх програм
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти**

Галузь знань: 26 «Цивільна безпека»;

Спеціальність: 262 «Правоохоронна діяльність»;

Форма навчання: Денна, заочна;

Освітня кваліфікація: «Бакалавр правоохоронної діяльності».

**м. Харків
2023 рік**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від __.08.2023 № __

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 3
Протокол від __.08.2023 № __

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
зі спеціальних дисциплін
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від __.08.2023 № __

Розглянуто на засіданні кафедри вогневої підготовки факультету № 3 ХНУВС
(Протокол від __.08.2023 № __)

Розробники:

1. Завідувач кафедри вогневої підготовки факультету № 3 **Федоров В.В.;**
2. Викладач кафедри вогневої підготовки факультету № 3 **Назаренко О.М.;**
3. Старший викладач кафедри вогневої підготовки факультету № 3
Пабат О.В.

Рецензенти:

1. Начальник циклу вогневої та фізичної підготовки Вінницького вищого професійного училища Департаменту поліції охорони **Андрєєв А.А.;**
2. Завідувач кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки факультету № 3 Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук **Ковальов І.М.**

1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами

Денна форма навчання:

№ з/п	Галузь знань, спеціальність, освітня кваліфікація, рівень вищої освіти	Практичне заняття							
		Тема 2: «МАТЕРІАЛЬНА ЧАСТИНА ПІСТОЛЕТІВ» Тема 2/2: «ПОВНЕ РОЗБИРАННЯ 9мм ПІСТОЛЕТА МАКАРОВА»							
		Кількість годин на вивчення теми протягом семестру							
		1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Галузь знань: 26 «Цивільна безпека» Спеціальність: 262 «Правоохоронна діяльність» Освітня кваліфікація: «Бакалавр правоохоронної діяльності» Рівень вищої освіти: перший «бакалаврський»		4/8	-/2					

Заочна форма навчання:

№ з/п	Галузь знань, спеціальність, освітня кваліфікація, рівень вищої освіти	Практичне заняття							
		Тема 2: «МАТЕРІАЛЬНА ЧАСТИНА ПІСТОЛЕТІВ» Тема 2/2: «ПОВНЕ РОЗБИРАННЯ 9мм ПІСТОЛЕТА МАКАРОВА»							
		Кількість годин на вивчення теми протягом семестру							
		1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Галузь знань: 26 «Цивільна безпека» Спеціальність: 262 «Правоохоронна діяльність» Освітня кваліфікація: «Бакалавр правоохоронної діяльності» Рівень вищої освіти: перший «бакалаврський»		2/14	-					

2. Методичні вказівки до проведення практичних занять

Тема 2: «МАТЕРІАЛЬНА ЧАСТИНА ПІСТОЛЕТІВ»

Тема 2/2: «ПОВНЕ РОЗБИРАННЯ 9мм ПІСТОЛЕТА МАКАРОВА»

- Мета заняття:**
1. Навчити студентів проводити повне розбирання пістолета Макарова та його збирання після повного розбирання.
  2. Навчити студентів дотриманню чіткої послідовності дій при повному розбиранні пістолета та його збиранні після повного розбирання.
  3. Виховати у студентів дисциплінованість, охайність та дбайливе ставлення до зброї.

Кількість годин: 2 години.

Місце проведення: аудиторія.

Навчальні питання:

1. Заходи безпеки при поводженні з вогнепальною зброєю та боеприпасами.
2. Повне розбирання пістолета.
3. Збирання пістолета після повного розбирання.

Матеріальне забезпечення:

1. Навчальні пістолети Макарова – на кожного студента.
2. Протирка – на кожного студента.
3. Мультимедійний проектор.
4. Екран.
5. Стенди.
6. Крейда, класна дошка.

Розрахунок часу:

1. Вступна частина – 10 хв.
2. Основна частина – 60 хв.
3. Заключна частина – 10 хв.

План проведення заняття:

ВСТУПНА ЧАСТИНА:

- *Перевірити наявність студентів, їх зовнішній вигляд, зробити помітки в журналі.*
- *Перевірити готовність аудиторії та матеріального забезпечення до заняття.*
- *Провести перевірку знання вивченого матеріалу із застосуванням контрольних карток.*
Додатково опитати 3-4 студентів з раніше вивчених питань:
  1. **Заходи безпеки при поводженні з 9мм ПМ.**
  2. **Бойові властивості 9мм ПМ.**
  3. **Призначення 9мм ПМ.**
  4. **З яких частин складається 9мм ПМ?**
  5. **З яких частин складається ударно-спусковий механізм?**
  6. **Для чого проводиться неповне розбирання 9мм ПМ? Зробити неповне розбирання 9мм ПМ.**
  7. **Провести збирання пістолета після неповного розбирання.**
  8. **Вагові та лінійні дані 9мм ПМ.**
  9. **Коли проводиться чищення та змащування 9мм ПМ?**

При опитуванні студентів, викладач перевіряє конспекти та виконання завдання на самопідготовку.

При виставленні оцінки, необхідно також враховувати старанність студентів з ведіння конспектів.

При проведенні неповного розбирання 9мм ПМ або його збирання після неповного розбирання опитуваними, ці дії також виконують усі студенти, присутні на занятті.

У разі виникнення будь-яких помилок у діях опитуваних, інші студенти можуть робити доповнення з місця. Після опитування студентів, коротко підвести підсумки та перейти до викладення нового матеріалу.

ОСНОВНА ЧАСТИНА:

1. Заходи безпеки при поводженні з вогнепальною зброєю та боеприпасами.

Якою б надійною не була зброя у наших руках, від цього ще не залежить успіх виконання службових завдань, пов'язаних із її застосуванням. Через незнання заходів безпеки, невмілого поводження зі зброєю, незнання матеріальної частини, порядку її розбирання та збирання може статися нещасний випадок.

Знання та дотримання правил та заходів безпеки при поводженні зі зброєю, боеприпасами, виконання вимог та настанов Курсу стрільб, інструкцій, тверде знання своєї зброї, а також висока дисциплінованість виключає загибель та поранення людей під час несення служби, на навчальних заняттях та під час чищення зброї.

Дотримуючись заходів безпеки при поводженні зі зброєю необхідно знати та пам'ятати три головні вимоги:

1. **Не спрямовуй** зброю у бік людей.
2. **Не досилай** без потреби патрон до патронника.
3. **Не залишай** без нагляду і не передавай свою зброю іншим особам.

Ці вимоги можна об'єднати в одне правило:

Не спрямовуй! Не досилай! Не залишай!

Порушення правил поводження зі зброєю тягнуть за собою кримінальну відповідальність!!!

Отримавши зброю, необхідно особисто переконатися в тому, що вона не заряджена.

Для того щоб перевірити, чи немає патрона в патроннику, необхідно спрямувати зброю у безпечному напрямку, від'єднати магазин (якщо він знаходився в основі рукоятки), вимкнути запобіжник, поставити затвор на затворну затримку та оглянути патронник. Натисканням великого пальця правої руки на затворну затримку, відпустити затвор, увімкнути запобіжник, вставити магазин в основу рукоятки.

Розбирання (збирання) зброї проводиться тільки за командою керівника занять.

Необхідно відрізняти бойові патрони від навчальних.

Перед початком роботи з матеріальною частиною зброї, перевірити, чи немає серед навчальних патронів бойових.

Доки не проведено часткове (неповне) розбирання зброї, зброя завжди повинна бути спрямована у безпечному напрямку.

Забороняється без потреби приводити в дію ударно-спусковий механізм (спуск курка з бойового зводу шляхом натискання на спусковий гачок).

Забороняється залишати зброю будь-де.

При виявленні несправності зброї негайно доповісти керівникові.

Забороняється тримати вказівний палець на спусковому гачку без необхідності!

2. Повне розбирання пістолета.

Повне розбирання пістолета Макарова проводиться:

- для чищення при сильному забрудненні;
- після тривалого перебування пістолета під дощем або в снігу;
- при переході на нове мастило;
- при ремонті.

Часте повне розбирання бойового пістолета не допускається, оскільки воно прискорює зношування частин та механізмів.

Повне розбирання пістолета проводиться в такому порядку:

1. Провести неповне розбирання (Т 2/1).

2. Від'єднати шептало та затворну затримку від рамки. Узяти пістолет в ліву руку; притримуючи великим пальцем лівої руки головку курка й натискаючи вказівним пальцем на хвіст спускового гачка, повільно спустити курок з бойового зводу. Виступом протирки зняти гачок пружини шептала з затворної затримки. Вказівним та великим пальцями правої руки повернути шептало вперед до збігу лиски на правій цапфі з прорізом цапфового гнізда на рамці; потім шептало й затворну затримку підняти уверх та від'єднати їх від рамки.

3. Від'єднати рукоятку від основи рукоятки та бойову пружину від рамки. Лезом протирки вигвинтити гвинта і, зсуваючи рукоятку назад, від'єднати її від основи рукоятки. Притискаючи великим пальцем лівої руки бойову пружину до основи рукоятки, зсунути униз й від'єднати від основи рукоятки засувку бойової пружини та зняти бойову пружину з приливу основи рукоятки.

4. Від'єднати курок від рамки. Утримуючи рамку у лівій руці й повернувши спусковий гачок у крайнє переднє положення, вказівним та

великим пальцями правої руки повернути курок уперед до збігу лисок на його цапфах з прорізами у цапфових гніздах на рамці, зсунути курок убік ствола й вийняти його.

5. Від'єднати спускову тягу з важелем зводу від рамки. Утримуючи рамку в лівій руці, правою рукою підняти задній кінець спускової тяги й вивести цапфу з отвору спускового гачка.

6. Від'єднати спусковий гачок від рамки. Утримуючи рамку у лівій руці, правою рукою відтягти спускову скобу униз, як це проводиться під час неповного розбирання пістолета; просуваючи спусковий гачок уперед, вивести його цапфи з цапфових гнізд у рамці й від'єднати спусковий гачок від рамки. Поставити спускову скобу на своє місце.

7. Від'єднати запобіжник та ударник від затвора. Узявши затвор у ліву руку, великим пальцем правої руки повернути флажок запобіжника уверх; потім вказівним і великим пальцями правої руки відвести флажок із гнізда трохи убік, повернути далі назад і вийняти з гнізда затвора. Легкими ударами заднім кінцем затвора по долоні правої руки вийняти з затвора ударник.

8. Від'єднати викидач від затвора. Покласти затвор на стіл (ослін), правою рукою за допомогою виступу протирки утопити гніток викидача та, одночасно натискаючи вказівним пальцем лівої руки на передню частину викидача і повертаючи його навколо зачепа, вийняти його з паза; після цього обережно витягти з гнізда затвора гніток із пружиною.

9. Розібрати магазин. Узявши магазин у ліву руку, великим і вказівним пальцями цієї руки віджати пружину подавача до подавача, правою рукою зняти кришку магазину за її виступаючу частину і вийняти з корпусу магазину пружину подавача і подавач.

Збирання пістолета після повного розбирання проводиться у зворотному порядку.

3. Збирання пістолета після повного розбирання.

Збирання пістолета після повного розбирання проводиться в такому порядку:

1. Зібрати магазин. Утримуючи корпус магазину в лівій руці так, щоб виступ для засувки магазину був попереду і зверху, правою рукою вкласти подавач у корпус магазину. Вставити у корпус магазину пружину подавача прямим кінцем вниз і, підгортаючи пружину великим пальцем лівої руки, правою рукою насунути кришку на загнуті ребра корпусу таким чином, щоб відігнутий кінець пружини заскочив у отвір кришки.

2. Приєднати викидач до затвора. Покласти затвор на стіл (ослін), правою рукою вставити у гніздо затвора пружину викидача з гнітком (гнітком назовні). Поставити викидач у паз зачепом до чашечки затвора і, утримуючи його вказівним пальцем лівої руки в зачепі, утопити виступом протирки гніток у гніздо; одночасно підгортаючи викидач до гнітка і вниз (повертаючи навколо

зачепа), опустити його п'яточку у гніздо затвора таким чином, щоб голівка гнітка розташувалася над уступом п'яточки викидача.

3. Приєднати ударник та запобіжник до затвора. Узяти затвор у ліву руку заднім кінцем до себе і вставити ударник у канал затвора так, щоб його зріз у задній частині був направлений до гнізда для запобіжника. Великим і вказівним пальцями правої руки вставити запобіжник у гніздо затвора і повернути його прапорець униз до відказу.

4. Приєднали спусковий гачок до рамки. Утримуючи рамку в лівій руці, правою рукою відтягти спускову скобу і перекосити її так, як це проводиться при неповному розбиранні пістолета; вставити голівку спускового гачка у вікно стійки рамки так, щоб його цапфи увійшли в цапфові гнізда рамки; поставити спускову скобу на своє місце.

5. Приєднати спускову тягу з важелем зводу до рамки. Утримуючи рамку в лівій руці і відвівши хвіст спускового гачка назад, вставити цапфу спускової тяги в отвір спускового гачка й опустити задній кінець тяги в рамку на задню стінку основи рукоятки.

6. Приєднати курок до рамки. Утримуючи рамку за основу рукоятки лівою рукою і повернувши спусковий гачок у крайнє переднє положення, правою рукою нахилити курок голівкою вперед, увести його цапфи в цапфові гнізда на рамці й повернути голівку курка назад.

7. Приєднати бойову пружину до рамки та рукоятку до основи рукоятки. Покласти пістолет на долоню лівої руки; повернувши спусковий гачок уперед, а важіль зводу нагору, правою рукою ввести пера бойової пружини у вікно рамки і надягти пружину отвором на прилив основи рукоятки так, щоб широке перо бойової пружини розташувалося у поглибленні курка, а вузьке перо – на п'яточці важеля зводу. Повернути пістолет так, щоб задня стінка основи рукоятки була звернена на себе, і, притримуючи великим пальцем лівої руки бойову пружину за заскокку магазина, а вказівним передню стінку основи рукоятки, великим і вказівним пальцями правої руки надягти засувку бойової пружини. Перевірити правильність постановки бойової пружини, для чого кілька разів легко натиснути на хвіст спускового гачка. Якщо курок відходить назад, то пружина поставлена правильно.

Надягти рукоятку на основу рукоятки й зазначити до відказу гвинт, після чого гвинт відпустити на півоберта.

8. Приєднати затворну затримку та шептало до рамки. Утримуючи рамку в лівій руці, правою рукою вкласти затворну затримку у виріз рамки; узяти шептало так, щоб лиска на його правій цапфі була звернена вперед; вставити в цапфове гніздо рамки спочатку ліву цапфу шептала (на якій знаходиться пружина), а потім увести праву цапфу шептала в цапфове гніздо в рамці. Повернути шептало назад. Виступом протирки надягти гачок пружини шептала на затворну затримку.

9. Провести збирання пістолета після неповного розбирання (Т 1/1):

- надіти на ствол зворотну пружину.
- приєднати затвор до рамки.
- уставить магазин до основи рукоятки.
- перевірити правильність збирання пістолета

10. Перевірити правильність роботи частин та механізмів пістолета після збирання.

Порядок дій щодо повного розбирання та збирання пістолета після повного розбирання надати студентам під запис, потім, під керівництвом та наглядом викладача, студенти розбирають та збирають зброю. При приєднанні бойової пружини та шептала з пружиною, перевірити правильність виконання дій кожним студентом із тим, щоб не допустити пошкодження вузького пера бойової пружини. Також перевірити правильність приєднання пружини шептала.

Потім надати можливість студентам самостійно, керуючись конспектом, провести декілька разів повне розбирання та збирання 9мм ПМ після повного розбирання. Під час самостійного виконання повного розбирання та збирання пістолета після повного розбирання, контролювати правильність дій студентами та вказувати помилки, демонструвати способи їх усунення, звертаючи при цьому увагу на дотримання заходів безпеки під час роботи з 9мм ПМ індивідуально з кожним та з залученням усієї аудиторії.

ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА:

Дати команду зібрати навчальні пістолети, перевірити їх наявність та стан.

Відповісти на запитання студентів, коротко підвести підсумок занять.

Оголосити оцінки, дати завдання на самопідготовку.

Рекомендована література:

1. Закон України від 02.07.2015 р. «Про Національну поліцію»;
2. Закон № 2123-ІХ від 15.03.2022 р. «Про внесення змін до законів України «Про Національну поліцію» та «Про Дисциплінарний статут Національної поліції України» з метою оптимізації діяльності поліції, у тому числі під час дії воєнного стану;
3. Наказ МВС України від 01.02.2016 р. № 70 «Про затвердження Інструкції із заходів безпеки при поводженні зі зброєю»;
4. Наказ МВС України від 26.04.2019 р. № 334 «Про затвердження Курсу стрільб для поліцейських та норм витрат боеприпасів, патронів, вибухових пакетів і гранат поліцейськими під час проведення практичних стрільб»;
5. Настанова зі стрілецької справи «9мм пістолет Макарова»;
6. Навчальний посібник «Вогнева підготовка» А.О. Савченко, В.І. Бабенко, І.А. Гордієнко, ХНУВС-2007 р.
7. Навчальний посібник «Вогнева підготовка» В.В. Федоров, В.П. Пістряк, А.Ф. Бальва, І.С. Луценко, В.В. Чумак, ХНУВС-2019 р.